

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 07-02-2021 r.

Adam Bodnar

XI.815.1.2021.MW

**Pani
Małgorzata Jarosińska-Jedynak
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej
ePUAP**

Szanowna Pani Minister,

Do mojego Biura docierają skargi od osób głuchych dotyczące **trudności z kierowaniem wniosków o zapewnienie dostępności**, związanych ze stosowaniem ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062, t.j.; dalej także jako: ustawa). Na wstępie chciałbym podkreślić, że ustawa ta stanowi istotny krok w kierunku wdrożenia postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.; dalej jako: Konwencja). Konwencja ta wymaga od państw-stron podjęcia odpowiednich działań w celu umożliwienia osobom z niepełnosprawnościami prowadzenia niezależnego życia i pełnego udziału we wszystkich jego sferach, na zasadzie równości z innymi. Jako organ odpowiedzialny za monitorowanie wykonywania Konwencji z ogromnym zadowoleniem przyjąłem uchwalenie tej regulacji.

W toku dotychczasowego stosowania ww. ustawy ujawniły się jednak pewne wyzwania, które mogą ograniczać jej pozytywne skutki. W art. 6 ustawy określono minimalne wymagania odnośnie dostępności. Jednym z nich jest zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej we wniosku tej osoby. Osoby głuche wskazują, że na gruncie art. 6 ust. 3 lit. d ustawy podmioty publiczne przygotowały zróżnicowane wzory takiego wniosku. Stosowane formularze są przy tym niekiedy skomplikowane, co utrudnia samodzielne wypełnianie ich przez osoby głuche. Skarżący podkreślają też, że spora grupa osób głuchych zna słabo lub bardzo słabo język polski, co nie powinno jednak dyskryminować ich w korzystaniu z usług publicznych, a zwłaszcza utrudniać ubieganie się o przewidziane dla nich udogodnienia.

W związku z tym pozwolę sobie zauważyć, że słyszący na ogół uważają, że każda osoba głucha „jedynie” nie słyszy i nie porozumiewa się w sposób foniczny. Powszechnie przyjmują, że każdy zna język polski w piśmie i potrafi się nim sprawnie posługiwać. Tymczasem język polski jest dla wielu głuchych językiem obcym, którego się nauczyli, zaś ich pierwszym, naturalnym językiem jest polski język migowy. Słyszący nie biorą też pod uwagę, że nawet jeśli głusi biegle porozumiewają się w języku polskim mogą mieć kłopoty w komunikacji, gdy znajdują się w jakichś szczególnych sytuacjach. Nierozumienie istoty głuchoty przez osoby słyszące stanowi źródło dyskryminacji osób głuchych w życiu codziennym, również tej, która wynika ze stanowionego prawa¹. Regulacje prawne oraz praktyka działania podmiotów publicznych muszą zapewnić osobom głuchym prawo do korzystania z przysługujących im praw i wolności, w tym odpowiedniej obsługi przez podmioty publiczne.

Jak wspomniałem, z napływających do mnie sygnałów wynika, że przygotowane przez poszczególne podmioty, na gruncie ustawy, wnioski o zapewnienie komunikacji są bardzo zróżnicowane, a **wypełnienie ich zgodnie z instrukcją wymaga pomocy osoby trzeciej. Prowadzi to do konieczności wnioskowania o tłumacza polskiego języka migowego do wypełnienia wniosku o zapewnienie dostępności.** W takich sytuacjach niektórzy głusi rodzice korzystają także z pomocy swoich słyszących dzieci (CODA/KODA), ponieważ jest to dostępny, bezpłatny tłumacz. To zaś stwarza dodatkowe bariery w kontaktach, które utrudniają osobom z niepełnosprawnościami pełny i skuteczny udział w życiu społecznym.

W tym kontekście chciałbym zwrócić uwagę, że **z dniem 6 września 2021 r., na podstawie art. 30 ustawy, będzie można złożyć wniosek o zapewnienie dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej.** Przed wejściem w życie tej regulacji warto rozważyć, jakie będą jej skutki, przede wszystkim czy obecnie występujące problemy zostaną rozwiązane, czy mogą jednak się nasilić. Moim zdaniem identyfikowane aktualnie trudności będą tożsame po wejściu w życie art. 30 ustawy, a zatem wskazane jest uprzednie przeanalizowanie możliwych rozwiązań jako środków zaradczych.

Jak wynika z informacji zamieszczonej na stronie www.funduszeuropejskie.gov.pl, **Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej nie przewiduje opracowania formularza wniosku o zapewnienie dostępności na podstawie art. 30 ustawy².** Każdy podmiot może zatem opracować go samodzielnie, uwzględniając że wniosek musi zawierać takie elementy jak dane kontaktowe wnioskodawcy, wskazanie bariery utrudniającej lub uniemożliwiającej

---

¹ Więcej na ten temat w: raporcie Komisji Ekspertów ds. Osób Głuchych, Osoby głuche w Polsce 2020, wyzwania i rekomendacje, dostęp pod adresem:

https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Osoby_Gluche_w_Polsce_2020_Wyzwania_i_Rekomendacje.pdf

² Informacja zamieszczona w przewodniku do ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami pod adresem: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/ustawa-o-dostepnosc/>

dostępność w zakresie architektonicznym lub informacyjno-komunikacyjnym, wskazanie sposobu kontaktu z wnioskodawcą oraz preferowanego sposobu zapewnienia dostępności. Forma i sposób procedowania wniosku powinna uwzględniać nie dłuższy niż 14-dniowy termin na realizację.

Zgodnie z art. 9 Konwencji państwa-strony są zobowiązane do podjęcia odpowiednich środków w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Zadaniem państwa jest rozpoznanie i eliminacja przeszkód i barier w zakresie dostępności.

W związku z tym wydaje się, że **istnieje potrzeba wypracowania wzoru wniosku**, który pozwoliłby każdemu zainteresowanemu na wypełnianie według własnego uznania i – o ile to możliwe – samodzielnie. Dlatego też **formularz powinien odpowiadać potrzebom osób z różnymi niepełnosprawnościami i nie może ograniczać się do formy pisemnej**. Niezbędne jest więc też **przygotowanie form alternatywnych** odpowiadających różnym potrzebom wnioskodawców. Takim działaniem byłoby np. opracowanie wniosku w formie elektronicznej, który można byłoby wypełnić z pomocą wideo tłumacza PJM, bądź przy pomocy czytnika ekranu przez osoby niewidome. Jestem przekonany, że rekomendowane rozwiązanie służy skutecznej ochronie praw osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie tej grupie osób szerszego dostępu do podmiotów publicznych, a tym samym w pełni realizuje cel ustawy.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627, t.j.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o rozważenie przedstawionego zagadnienia oraz poinformowanie o stanowisku i działaniach w zakresie wypracowania jednolitego wzoru wniosku o zapewnienie dostępności – dostępnego dla osób z niepełnosprawnościami.

Z poważaniem

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/